

УКРАЇНСЬКИЙ БІЗНЕС НА ШЛЯХУ ДО МОДЕРНІЗАЦІЇ: ГІБРИДНИЙ ФОРМАТ РОБОТИ, ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ТА МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я СПІВРОБІТНИКІВ

Пойта Ірина Олександрівна

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки, менеджменту,
маркетингу та готельно-ресторанної справи,
irynapoyta@gmail.com

Мосійчук Ірина Вікторівна

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки, менеджменту,
маркетингу та готельно-ресторанної справи,
mosiychuk_i@ukr.net

Калініченко Олена Олександрівна

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки, менеджменту,
маркетингу та готельно-ресторанної справи,
e_kalinichenko@ukr.net

Житомирський державний університет
імені Івана Франка

Сучасний бізнес неможливо уявити без швидкозмінюваного середовища, де фактори, такі як технологічні інновації та соціокультурні зміни, постійно впливають на стратегії підприємств. Однак однією з найбільших тенденцій останніх років є гібридний режим роботи, що включає в себе поєднання роботи в офісі та дистанційно. Поєднання роботи з офісу, з дому або з будь-якого зручного місця стало популярним в багатьох галузях після сплеску цифровізації під час пандемії COVID-19.

Пандемія змусила компанії скорочувати свої бюджети, оскільки більшість працівників працювали дистанційно, і офіси залишалися порожніми, що робило їх дорогими та невикористовуваними. За даними міжнародного агентства з керування нерухомістю CBRE, у 2020 році американський ринок оренди впав на 36%. Нові реалії свідчать, що ця ситуація не зміниться: бізнесу більше не потрібно орендувати великі офісні приміщення для своїх працівників завдяки гібридній моделі роботи [3].

Під час пандемії коронавірусу багато українських компаній були також змушені перейти на дистанційний режим роботи. Це обумовлено необхідністю збереження здоров'я працівників та дотриманням встановлених карантинних

обмежень. У зв'язку з цим, багато компаній розширили свій перелік технологій та засобів спілкування для забезпечення продуктивної роботи в умовах віддаленості.

Нові технології та програми для відеозв'язку, такі як Zoom, Microsoft Teams, Google Meet, дозволили працівникам спілкуватися та працювати разом, навіть перебуваючи на відстані. Цей досвід в період пандемії також став корисним під час воєнного конфлікту в Україні, коли працівники могли продовжити роботу, навіть знаходячись в різних містах та країнах, завдяки доступу до інтернету та сучасних засобів комунікації.

Гібридний формат роботи – це модель, яка дозволяє працювати як з офісу, так і з віддаленого місця, наприклад, з дому. Ця модель надає працівникам більшу гнучкість та дозволяє підприємствам зменшити витрати на оренду офісних приміщень. В умовах сучасності, коли в Україні триває війна, гібридний режим роботи допомагає компаніям забезпечувати безпеку своїх працівників та підтримувати бізнес-процеси

Сучасні підприємства все більше віддають перевагу гібридному способу організації праці, використовують штучний інтелект у своїх робочих процесах і приділяють увагу психічному здоров'ю своїх співробітників. Тренди, які визначаються на світовому рівні у сфері організації роботи, також отримують відгук в українському бізнесі. Він не лише адаптується до сучасних вимог, але й успішно долає виклики, пов'язані з воєнними подіями

Британське маркетингове агентство Adtrak вже змінило свій підхід до організації робочих просторів. На початку 2020 року в компанії було 120 робочих місць, а зараз їх кількість становить 70, хоча в компанії працює 100 осіб. Як і багато інших, Adtrak впровадив гібридну модель роботи, в рамках якої співробітники повинні відвідувати офіс лише один раз на тиждень у той же день, що і їхня команда. У випадку відсутності необхідних зустрічей, вони можуть працювати з дому.

«Ми намагаємось переосмислити саме явище “офісу”, бо раніше люди йшли туди, щоб працювати. Відтепер ми це змінили і запустили принцип: “Я сьогодні йду в офіс, щоб спілкуватися з командою”. Цей день в офісі ми намагаємось використати для співпраці, комунікації віч-на-віч з колегами та для справжнього відновлення корпоративної культури, якої нам так не вистачало на віддаленій роботі», — каже Джеймс О'Флаєрти, директор з бізнес-операцій Adtrak [2].

Бізнес продовжує розвивати нові підходи до організації робочих місць. У консалтинговій компанії Deloitte в Амстердамі, де працює майже 2,5 тисячі співробітників, доступно всього тисяча робочих місць. Deloitte відмовився від приватних кабінетів на користь гнучкого формату роботи в офісі і системи планування робочих місць, яку називають "гарячим столом" або "hot desk". Принцип роботи такий: в офісі обмежена кількість столів, і співробітник, який планує прийти до офісу, повинен заздалегідь забронювати своє робоче місце через спеціальний додаток або веб-сайт. Крім того, Deloitte надає персональні шафи для речей працівників, щоб вони могли зручно залишити свої речі [2].

Як для співробітників, так і для роботодавців, цей формат взаємодії має численні переваги: гнучкість, комфорт, максимальну ефективність та можливість зекономити час і кошти. Гібридна модель надає найвигідніші умови для праці, що сприяє покращенню співпраці та успішності компанії. Гібридний офіс передбачає поєднання можливостей віддаленої та традиційної форми роботи. Гібридний режим роботи відкриває нові можливості для підприємців, проте вимагає вирішення численних викликів. (табл. 1).

Таблиця 1

Переваги та виклики гібридного режиму роботи

№	Переваги	Виклики
1.	<i>Гнучкість для працівників</i> Однією з головних переваг гібридного режиму роботи є гнучкість, яку він надає працівникам. Вони можуть працювати з дому або в офісі, вибираючи оптимальний режим для себе. Це сприяє підвищенню задоволеності працівників і підвищенню їхньої продуктивності	<i>Управління командою</i> Управління командою в умовах гібридного режиму може бути викликом. Важливо забезпечити ефективний обмін інформацією та комунікацію між всіма членами команди, незалежно від їхнього місцезнаходження
2.	<i>Зменшення витрат</i> Гібридний режим роботи може допомогти підприємствам зменшити витрати на оренду офісних приміщень та інфраструктуру. Зниження витрат дозволяє збільшити прибуток або інвестувати в інші напрямки розвитку бізнесу	<i>Збереження корпоративної культури</i> Збереження корпоративної культури та відчуття приналежності до команди стає складнішим, коли працівники працюють дистанційно. Підприємствам потрібно звернути увагу на питання підтримання корпоративної ідентичності
3.	<i>Доступ до глобального ринку</i> Гібридний режим роботи робить бізнес більш доступним для талановитих співробітників з усього світу. Підприємства можуть наймати фахівців незалежно від їхнього місцезнаходження, що відкриває доступ до глобального ринку праці	<i>Безпека даних</i> Захист даних в умовах гібридного режиму роботи стає більш актуальним завданням. Підприємства повинні забезпечити безпеку конфіденційної інформації та використання захисних технологій

Джерело: сформовано авторами

Підприємства повинні бути готові адаптуватися до цього нового реалізму та розглядати гібридний режим роботи як інструмент для досягнення більшої гнучкості та результативності.

Зрештою, успіх у гібридному режимі роботи залежить від ефективного управління командою, збереження корпоративної культури та забезпечення безпеки даних. Підприємці, які зможуть успішно розв'язати ці питання, зможуть скористатися перевагами гібридного режиму роботи та залишитися конкурентоспроможними в сучасному бізнес-середовищі.

Іншим важливим аспектом є використання штучного інтелекту в робочих процесах. Сучасні компанії в Україні дедалі більше впроваджують цю технологію для автоматизації завдань та підвищення продуктивності. Штучний

інтелект допомагає зменшити рутинну роботу та допомагає співробітникам зосередитися на більш важливих завданнях.

Залежно від підприємства, її культури, політики, а також специфіки роботи, організація бізнесу може відбуватися в різних формах:

1. Постійне поділ команд на офісний і віддалений режим. Невелика група фахівців (наприклад, 40% персоналу) може постійно перебувати в офісі, що залишилися колеги (60%) працюють по ротаційній або дистанційній системі. Наприклад, менеджери відділу досліджень і розробок, яким потрібен доступ до спеціалізованих інструментів, використовують робоче приміщення. Інші професіонали, яким потрібно тільки пристрій, підключений до інтернету, виконують свої завдання віддалено.

2. Ротаційна система. Кілька команд можуть поєднувати офісний і домашній режим. Групи змінюються регулярно кожні кілька днів або тижнів.

3. Вільне використання простору. Це віддалений тип з постійним доступом до робочих зон. Колеги збираються на регулярних зустрічах для обговорення різних цілей, завдань [1].

Підходи до організації роботи команд у світі постійно еволюціонують та адаптуються під впливом новітніх технологій, змін у культурі комунікації і очікувань працівників. За словами експертів з консалтингової фірми McKinsey, сучасні лідери підприємств акцентують увагу на прискоренні робочих процесів, підвищенні стійкості та пошуку оптимального балансу між офісною та дистанційною роботою.

Згідно з дослідженням McKinsey, гібридний режим праці залишиться актуальним на довгу перспективу для багатьох компаній. Наприклад, 4 з 5 працівників, які працювали в такому форматі протягом останніх двох років, виразили бажання продовжувати працювати в гібридному режимі. Навіть більше, 71% тих, хто вже має можливість працювати дистанційно хоча б кілька днів на тиждень, готові розглянути іншу роботу, якщо їхнім роботодавцем буде скасовано цей режим співпраці.

У той самий час війна створила нові вимоги щодо організації робочих процесів: тепер підприємства повинні бути відповідальними за фізичну безпеку своїх працівників, моніторити їхній психологічний стан та забезпечувати стабільність робочих процесів. Такі обставини вимагають гнучкості, пошуку нових рішень і адаптації до непередбачуваних обставин.

Згідно з дослідженням компанії "Київстар", приблизно 42% українських підприємств в даний час використовують гібридний режим, поєднуючи дистанційну та офісну роботу. Серед таких компаній можна відзначити EVO, Grammarly, Jooble, GlobalLogic, N-iX та численні інші. Таким чином, бізнес повинен забезпечити безпеку своїм працівникам та забезпечити неперервність робочих процесів. Згідно з дослідженням "Київстар", 33% українських підприємств забезпечили свої компанії інтернетом за допомогою супутникової системи Starlink, 14% під'єднали корпоративний фіксований інтернет, а 19% надали частині своєї команди необхідне обладнання для роботи [2].

Світові тенденції залишаються актуальними і в Україні, але наразі основні тренди в організації роботи в країні включають наступне: популярність гібридного режиму роботи, адаптацію офісних просторів до воєнного контексту та особливу увагу приділену психічному здоров'ю працівників. Давайте розглянемо кожен із них ближче.

На сьогоднішній день українські офіси стали не лише робочими просторами, але й свого роду "острівцями незламності". У них передбачаються генератори електроенергії, надійний зв'язок, запаси води та продуктів, і бажано мати бомбосховище. Багато компаній в Україні прийняли заходи для створення укриття на підземних паркінгах, цокольних або підвальних поверхах. Наприклад, такі заходи були впроваджені у Forum Group, UNIT.City, LvivTech.City, Wargaming, "Київстар" та інших компаніях. Підприємства також активно інформують своїх працівників про процедури в разі повітряних тривог, надають схеми евакуації та карти найближчих укриттів.

Загалом сучасні офіси в Україні повинні бути не лише безпечними, але й цікавими для працівників. Засновник мережі бізнес-просторів Creative States, Ілля Кенігштейн, вважає, що традиційні офіси вже втратили свою актуальність і не є стимулом для людей повертатися до офлайн-роботи. Замість цього, він радить створювати додатковий комфорт у робочих просторах, такий як атмосфера, корпоративна культура та почуття приналежності до спільноти. Саме спілкування та обмін ідеями з іншими мають стати мотивацією для повернення до офлайн-роботи і водночас ключем до розвитку бізнесу.

Ситуація в Україні під час війни вимагає особливої уваги до психічного здоров'я та загального стану працівників. Потенційна небезпека, пов'язана з війною, серйозно впливає на психічний стан і емоційне благополуччя працівників. Згідно з дослідженням, проведеним МОЗ та Gradus Research, понад 70% українців перебувають у постійному стресі.

Отже, умови війни, економічні нестабільності та пандемія COVID-19 поклали додатковий стрес на співробітників. Українські компанії відчувають відповідальність перед своїми працівниками та активно впроваджують програми підтримки ментального здоров'я. Усі ці тенденції свідчать про те, що український бізнес адаптується до вимог сучасного світу та прагне забезпечити комфортні умови для співробітників, щоб досягати успіху в умовах сучасної реальності.

Список використаних джерел:

1. Гібридний офіс URL: <https://www.anthillspace.com.ua/gibridnij-ofis/> (дата звернення: 05.11.2023).

2. Робота віддалено і в офісі – гібридний формат робочого режиму URL: <https://hub.kyivstar.ua/articles/hibrydnyy-format-robochoho-rezhymu> (дата звернення: 04.11.2023).

3. CBRE в Україні та світі URL: <https://cbre-expandia.com/uk/about/cbre-v-ukrayini-sviti/> (дата звернення: 05.11.2023).